

Návrh systému osvěty v ČSR

(Úkoly a jejich vývoj v nových podmínkách)

A. Hlavní úkoly

1. Zachování kontinuity vývoje kultury, jako humanizujícího a integrujícího prvku v životě naší společnosti.
2. Zabezpečení plynulého přechodu stávajícího systému kulturně výchovné činnosti v nový otevřený a demokratický systém osvěty, který umožní orientovat správu a financování osvěty převážně do horizontálních rovin bez centrálně vytvářených vazeb podřízenosti a nadřízenosti při zachování přímé vazby na volené orgány národních výborů.
3. Vytvoření co nejširšího prostoru pro spontánní aktivitu občanů v oblasti kultury tím, že základní oblastí se stane místní kultura, pracující na bázi poptávky a nabídky kulturních potřeb dané kulturní oblasti.

B. Jednotlivá období realizace

Na základě pracovních diskusí jednotlivých kulturních iniciativ a nově vznikajících zájmových svazů se celé období realizace, přechodu rozdělilo do následujících tří časových horizontů:

1. První časový horizont

Období do vytvoření nového správního systému státu, to jest přibližně do konce roku 1990.

V tomto období ponechat stávající centrální systém osvětových zařízení beze změn v celé jejich vertikální i horizontální členitosti (tj. osvětové besedy, kulturní střediska, kulturní domy, městská kulturní střediska, obvodní kulturní domy, okresní kulturní střediska, krajská kulturní střediska, Ústav pro kulturně výchovnou činnost při zachování stávající výše dotací na jejich činnost.

Zároveň okamžitě řešit legislativní a ekonomické předpisy a nařízení, které v současnosti znemožňují plynulý chod kulturně výchovných zařízení všech stupňů (jde zejména o povolovací řízení, monopolní postavení polygrafie, agentur, SAKu, existence limitovaných položek – mzdy, investice apod.).

2. Druhý časový horizont

Přechodné období od konce roku 1990 do okamžiku, kdy naše společnost již bude mít vytvořenu a stabilizovanou novou ekonomickou a společenskou strukturu.

V tomto období zrušit systém jednotného a centrálního vedení kulturně výchovné činnosti a systém osvěty soustředit do dvou autonomních oblastí:

První oblast – oblast místní kultury jako základní oblast kulturní aktivity občanů, kterou tvoří a iniciují místní kulturní zařízení různého typu a specializovaná místní kulturní zařízení, pracující s maximální možnou mírou obsahové a ekonomické samostatnosti. Zřizovatelem zařízení místní kultury budou moci být libovolné organizace. Povinností příslušného národního výboru je tuto činnost v okruhu své působnosti zabezpečovat, včetně zajištění základní finanční dotace na jejich činnost, neboť kulturní zařízení již svým charakterem nemohou nikdy přejít na plnou ekonomickou samostatnost (tuto povinnost zakotvit v zákoně o národních výborech).

Pro oblast místní kultury zároveň, prostřednictvím volených orgánů vytvořit účinnou zpětnou vazbu, která bude kontrolním mechanismem občanů dané oblasti směrem ke všem zařízením místní kultury. (Např. kulturní fórum, kulturní komise spojené s veřejným projednáváním plánů činnosti apod.).

Druhá oblast – oblast regionálních kulturních center. Zde se soustředí všechny druhy a formy nekomerční osvětové činnosti, nutné k obnovení, udržení a rozvíjení harmonie mezi člověkem a jeho životním prostředím, které místní kultura nemůže a nebo nebude zabezpečovat. Činnost regionálních kulturních center lze rozdělit na dvě hlavní skupiny funkcí:

a/ funkce trvalého charakteru

- strategie kulturní ekologie daného regionu, vycházející z kulturních tradic a kulturního dědictví regionu
- komplexní spektrum služeb v oblastech inspirační a iniciační, informační a poradenské (včetně nekomerční miniagentáže), realizační (přehlídky, soutěže, konfrontace apod.)

b/ funkce dočasného charakteru

k zajištění pružné a dynamické vazby na stav kulturních aktivit regionu a kulturních potřeb jeho občanů bude regionální kulturní centrum iniciovat a nebo zřizovat dočasná střediska jako aplikovanou službu v oblasti, kterou místní kultura v daném okamžiku nezabezpečuje, ale která je pro tu kterou oblast z kulturního hlediska důležitá a neopominutelná.

Zřizovatelem regionálního kulturního centra je národní výbor příslušné oblasti, který zabezpečuje plnou dotaci na jeho činnost a dle své specifiky si zvolí optimální formu zařízení (např. samostatné kulturní centrum, event. propojení několika různých osvětových zařízení do jednoho kompletního zařízení). Zpětná vazba občanů na činnost regionálních kulturních center je stejná jako u oblasti místní kultury.

V období druhého časového horizontu je zapotřebí některé stávající zákony zcela zrušit (např. Osvětový zákon, Divadelní zákon apod.) a některé zákony nově

vytvořit. Zcela jistě Zákon o kultuře. Oblast osvěty pak je nutno prolnout do několika oblastí, do zákonu o národních výborech, do zákonu o spolcích a do zákonu o kultuře.

Vazba Ministerstva kultury ČSR na obě oblasti – místní a regionální – by měla být pouze v rovině konzultační a koordinační, při čemž je nutné vytvořit daleko efektivnější a pružnější vazby mezi regionálními centry a teoretickými pracovišti, hlavně v oblastech kultury, sociologie a historie.

3. Třetí časový horizont

Období, kdy již v naší společnosti budou vytvořeny životaschopné ekonomické a společenské struktury. Na základě prognózy jejich vývoje utlumovat – popř. již v závěru druhého časového horizontu - neefektivní a neproduktivní činnost.

V tomto období vytvořit systém osvěty, který bude otevřený dynamickým a demokratickým článkem integrace celospolečenských estetických a etických tendencí v jedinečnost kulturního a společenského života ve všech územních a etnických oblastech naší společnosti,

•

V Praze dne 11. února 1990

Na základě jednání koordinačního výboru OF KKS a akčního výboru OF OKS zpracovali
A. Pernica a dr. M. Veselková jako podklad pro poradní orgán Ministerstva kultury ČSR.